

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 - Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 - Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četri leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) - Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 - Rokopisi se ne vračajo

Nekatere misli.

Čas volivnega boja za oblastne skupščine je pripraven trenutek za to, da poudarimo nekatere misli. Predvsem se moramo zavedati, da smo krščanski socialisti. To pomeni, imeti v sebi moč, da nas ne premagajo trenutne razmere, ampak da je naš duh usmerjen le proti enemu in končnemu cilju: ustvariti dosledno in borbeno krščansko družbo in to v tesni zvezi s kmetom. Ustanovitelji stranke: dr. Krek, dr. Lampe, dr. Šusteršič in drugi že umrli ali pa še živeči pionirji stranke, so postavili za fundament stranki ta dva stanova. Ta dva stanova naj bi bila nositelja in razširjevalca krščanskih socialnih idej.

To voljo je krščanski socialist tudi vedno izvrševal. Bivši podnačelnik SLS g. Bogumil Remec je ob priliki tridesetletnice JSZ, ko je pozdravljal zbrano delavstvo v imenu SLS, prav lepo poudaril, da je bil delavec v stranki vedno gonilna sila k napredku in da so vsa socialna strankina načela last krščanskega delavca.

Naša naloga je še višja. Naša naloga ni le, da ohranimo skupno fronto s kmetiskim stanom, ampak da zberemo v našem krogu vse tiste ljudi, ki si ustvarjajo svojo ekzistenco s svojim lastnim delom, telesnim ali duševnim, brez izkoriščanja svojega bližnjega. Ko bo to doseženo, bo minil čas, da se nas ne bo merilo le po številu glasov, ki pa itak ni majhno, ampak po naši ideji. Ko bo izvršena ta na-

loga, bo odpadlo marsikaj, kar nas danes ne zadovoljuje in ustvaril se bo stanovsko-politični sistem, ki bo zadrževal vsak egoizem, na mesto ozkosti mora priti smisel za splošnost, mesto samo politične pripadnosti tudi skladnost med prepričanjem in zunanji dejanji.

Iz opisanega vidika so sedanje volitve za oblastne skupščine tudi naša zadeva.

Pa še nečesa ne smemo prezreti.

Natanko vemo, da je sklenila Zveza industrijcev, da bo v letu 1927, in to že takoj v začetku, podvzela korake v tem pravcu, da zniža plače delavstvu, če mogoče, celo za 30 odstotkov. Leto 1927 bo torej leto mezdnih bojov. V takem položaju pa ne more biti delavstvu vseeno, če in kje bo imelo zaslombo. Polomi nekaterih gospodarskih podjetij ter razna mezdana ribanja in razno korupcijsko perilo odkrivajo zanimive tajnosti, predvsem, da se velekapital skriva v svrhu zaščite svojih namenov za vplivne osebe izven dežele. Radi tega mora biti naša naloga, da dobimo v Sloveniji take oblastne skupščine, katere nam bodo nudile jamstvo, da bodo stale v težkih dneh vedno na strani delavca. In to bo močna opera!

Vsako malodušnost na stran! Vsak delavec mora iti na delo, da bo odnesla SLS iz volivnega boja častno zmago in sicer tako zmago, da bo imela v oblastnih skupščinah absolutno odločivo besedo!

Strokovno zavednemu delavstvu.

Po večini industrijskih centrov, kjer obstoja »Krekova mladina«, so se pričela redna socialna predavanja. Vsebinska predavanja, ki bodo podana, gotovo ne bo zanimala samo naših »Krekovcev«, ampak v isti meri tudi vse naše zavedno delavstvo.

Delavstvo je dobilo volivno pravico v vseh javnih korporacijah in tako postalo vsaj navidezno enakopravno v državi. Država pa ni vse-mogočna. Poleg nje stoji gospodarstvo, družba, kultura itd. Tukaj pa delavec še ni enakopraven! V prejšnjih časih je bilo delavstvo na vseh poljih potisnjeno v ozadje. Sedaj more v državi s pravilno uporabo vseh svojih moči zakonitim potom doseči marsikaj. Ker končno v državi vendarle vlada demokracija, čeprav v resnici samo nekakša slaba kopija prave demokracije, v gospodarstvu in kulturi pa je še vse po starem in gospodarstvo nasprotno s trudi in koncerni v primeri z delavstvom pridobiva na svoji moči, se, kar je bilo že tolikrat rešeno in zapisano, obetajo delavstvu še bojni časi, ki bodo nastopili prej ali slej. Poleg demokracije v državi si mora priboriti delavstvo to demokracijo tudi v gospodarstvu in kulturi.

Popolnoma zmotno je mnenje nekaterih naših strokovničarjev, da je z odračunavanjem članarine že vse končano. Mi delavci moramo biti prepričani, da smo najmlajša plast naroda, najmlajši stan in da so stari stanovi z ozirom na gospodarsko in družabno moč pred nami. Teh stvari pa golo odračunavanje članarine ne bo spremenilo. Stanovska enakopravnost delavstva v družbi in kulturi ne bo prišla s tozadevnimi zakoni, mi delavci sami si jo moramo »duhovno« pridobiti. Delavstvo si mora še mnogo bolj kot dosedaj prizadevati postati gospodar na svojem polju izobrazbe,

ono mora vedeti, da potrebuje vsakdo, ki se bojuje in hoče doseči uspehe, modernega bojnega orožja. Duhovno orožje delavstva pa se mora, ako hoče priti naprej, še znatno pomnožiti in poglobiti s pridnim čitanjem, učenjem, z obiskovanjem sestankov, predavanj, tečajev itd.

Mnogo delavcev je med vojno in v povojnih letih pozabilo, v čem obstoji bistvo dela strokovne organizacije. Nekateri si mislijo, da naj bi bila vsebinska dela strokovnih organizacij to, da se stavi čim več zahtev na druge. V resnici pa je pravo delo strokovne organizacije delo za notranjo moč in disciplino — vse drugo sledi samoposebi. Strokovno delo je duhovni, gospodarski in materialni proces neprestane rasti in življenja! Narava potrebuje dež prav tako kot solnce. Tudi za strokovno delo je negativen uspeh prav tako potreben kot pozitiven. Le tako si more pridobiti delavstvo pravilno merilo za to, kar je mogoče in dosegljivo in kar ni. Mnogo uspehov, ki si jih je delavstvo pridobilo brez boja, je splavalo po vodi, ker jih ni znalo ceniti in ker ni znalo z njimi ravnati. Le to ima trajno vrednost, kar organično zraste. Kdor hoče zgraditi trdno hišo, ne bo postavil kar deset kamnov enega na drugega, ampak bo previdno polagal kamen na kamen in takoj drugega z drugim spojil. Prav tako mora biti v našem strokovnem pokretu! Zato, proč z revolucionarnostjo v našem strokovnem pokretu! Vsi k trudapolnemu in žilavemu strokovnemu delu, čigar nositelji naj ne bodo strokovni uradniki, ampak iniciativni in deložni zaupniki! Dnevno naporno delo v strokovni, politični in kulturni organizaciji oblikuje mase, jekleni moči, kiso neobhodno potrebne za pohod delavstva v boljšo in lepšo bodočnost. Ista misel se mora zanesti v tisoče bojevnikov! Sele potem bodo

vse te naše organizacije, predvsem strokovna in politična, tako močne, da bomo delavci njim pripadajoče mesto v državi, gospodarstvu, družbi in kulturi dosegli in tudi obdržali.

Za vse to pa je treba izobrazbe in vzgoje, globoke vere v svoje prepričanje, korenite stanovske zavesti, treba kladirarjev! Tovariši, ki čutite v sebi, kar je prinesel »Naš pokret« in kar bo prinesla bližnja bodočnost, k socialnim predavanjem! Vsak naš tovariš, vsak krščanski socialist mora biti stanovsko-delavsko izobražen! Vsak krščanski socialist mora biti bojevnik za program krščanskega socializma povsod in proti vsakomur!

Centralizem zavihitel bojno sekiro nad Delavsko zbornico

V vseh kulturnih državah se bori delavstvo, da si ustvari čim več institucij, ki so edino delavska last in ki se pečajo izključno z delavskimi zadevami: da zbirajo material za socialno zakonodajo, da študirajo že obstoječe zakone, da proučujejo materialen položaj delavstva in da končno nudijo varstvo delavcu v boju za svoje stanovske pravice.

Najvišja delavska institucija v tem oziru so Delavske zbornice.

Tudi naši centralistični krogi v prestolnici so bili prisiljeni pod svetovnim pritiskom, da so izdali l. 1922. zakon o zaščiti delavcev ter med drugim na podlagi tega zakona ustanovili Delavske zbornice.

Toda takoj v začetku se je pokazalo, da centralizem ne misli iskreno. Novcunstanovljene institucije je negoval z mačehovsko ljubeznijo in tako onemogočal redno delovanje. Ko se je posrečilo po velikem trudu zasigurati D. Z. kolikor toliko stalne dohodke in s tem tudi možnost, da se poglobi v svoje naloge, se reakcionarni centralizem nikakor ni mogel pomiriti, ampak je tuhtal, od katere strani bi mogel zadati, če ne že smrten, pa vsaj težak udarec Delavskim zbornicam.

In stuhtal je.

Dne 29. novembra 1926 je dobila Delavska zbornica v Ljubljani potom rudarskega glavarstva prepis odloka generalne direkcije za šume in rude, R. br. 11.156, od 24. novembra 1926, glasom katerega niso člani bratovskih skladnic več člani Delavskih zbornic.

Kaj pomeni to za Slovenijo? Da odpade skoraj polovica delavstva iz območja svoje Delavske zbornice. Torej, da so ob svojo najmočnejšo zaščitnico.

Ta korak znači veliko nevarnost za delavstvo, proti kateri se mora boriti z vso besnostjo.

Odlok sam na sebi je pa protipostaven. Kajti člen 1. tega zakona določa, da spadajo pod ta zakon tudi vsa industrijska in rudarska podjetja, člen 41. pa prav izrečno, da se morajo v volivni imenik za Delavske zbornice sprejeti tudi člani bratovskih skladnic.

Korak direkcije za šume in rude znači, da ne funkcionira pri nas upravni aparat. Nekdaj smo bili vajeni, da se je pred zakonom ustavil vsak, bodisi visok ali nizek. Tudi sedaj mora veljati to pravilo.

Vsem tistim, kateri so nenaklonjeni delavstvu in njegovim institucijam, povemo z odločnim poudarkom, da ne bomo pustili pasti Delavskih zbornic ali pa odtrgati iz njihovega območja ubogega rudarja in druge delavce, ampak da se bo znašla reakcija v tem boju pred skupno fronto vsega delavstva.

čitajte »Pravico«!

Volitve v oblastno skupščino.

20. novembra 1926 je podpisal kralj ukaz, s katerim so se odredile volitve v oblastne skupščine za vso državo na 23. januar 1927. Z istim ukazom so bile prve oblastne skupščine sklicane k zasedanju na dan 23. februarja 1927.

S tem ukazom je bil torej odprt volivni boj. Razgrnili so se volivni imeniki, s 4. decembrom 1926 so se pa že pričele vlagati kandidatne liste pri okrožnih, oziroma pri deželnem sodišču. Dosedaj so nastopile 3 stranke: SLS, SKS in SDS. Na Štajerskem je vložila SLS vsepovsod prva svoje kandidatne liste.

Mandati za oblastne skupščine se razdele sledeče: mariborska oblastna skupščina bo štela 64 poslancev; od teh odpadejo na mesto Maribor 3, na Celje 1, na celjski okraj 6, Dolenjo Lendavo 4, Gor. Grad 2, Konjice 2, Ljutomer 3, Maribor, desni breg 5, Maribor, levi breg (razen mesta) 5, Musko Soboto 5, Prelog 5, Čakovec 5, Ptuj 7, Šmarje 5, Prevalje 3 in na Slovenjgradec 3.

Na ljubljansko oblast odpade 53 poslancev in sicer: na Ljubljano 5, na okraj Kranj 5, Krško 5, Ljubljana-okolica 7, Novo mesto 5, Kamnik 3, Litijo 4, Kočevje 4, Brežice 3, Laško 3, Logatec 3, Radovljica 3, Črnomelj 2 in na okraj Kastav 1.

Doba za volivno agitacijo je zelo kratka, vsled tega mora storiti vsak somišljenik svojo polno dolžnost.

Duševno razpoloženje nemškega delavca.

(Dalje.)

III. Izobraženci in delavstvo.

Ödujevanje izobražencev od delavstva je očitno. Po vojni je bilo nekoliko bolje, toda sedaj se je obrnilo na slabše. Le mala elita katoliških akademikov, opozorjena po svoji organizaciji »Zvezi katoliških akademikov«, je smatrala za svojo socialno dolžnost, da se približa delavstvu duševno in dejansko, to je, da sodeluje v delavskih organizacijah. V splošnem je pa sedaj večja razlika med izobraženci in neizobraženci kot pa v predvojni dobi. Z delavstvom se občuje le uradno. Solnograško poročilo celo trdi, da se čuti pri katoliških akademikih v verskih, cerkvenih in socialnih vprašanjih vpliv liberalnih idej.

IV. Koncentracija meščanskih frakcij.

Delavstvo ima utis, da se hočejo meščanske frakcije koncentrirati v svrhu sodelovanja v socialnih, gospodarskih in političnoparlamentarnih zadevah. Nekateri trdijo, da so znaki že tu.

V. Razmerje do katoličanov.

V splošnem se more reči, da se čuti katoliško delavstvo skupno s katoliki, posebno se čuti vezano s katoliškim delom naroda v cerkvenem življenju. Še več. Delavstvo želi živo zvezo s katoliki v socialnih in političnih gibanjih. Toda zgled drugih slojev, kateri so se ločili (n. pr. Bavarska) od skupnega sodelovanja ali v socialnih ali v političnih ali pa v obojih vprašanjih, učinkuje nalezljivo, tako da se je pričela tudi že gojiti misel na ločitev pri nekaterih delavcih.

VI. Razmerje do duhovnikov in cerkve.

Južno-nemško poročilo pravi o tem razmerju sledeče: Zadržanje katoliškega delavstva napram duhovniku je tako, kakršno je zadržanje duhovnika

napram delavstvu. Če naleti delavec na duhovnika, ki deluje v duhu Ketterja ali Kolpinga, to je, da kaže čuteče srce za njegov stan, potem ne pozna njegova (delavčeva) ljubezen in požrtvovalnost nobenih mej.

Ce pa ne naleti na takega duhovnika, potem je razočaranje tem grenkejšje in bolestnejše, ker je v takem slučaju uničena edina opora. Kajti delavec pričakuje danes od duhovnika več, kakor kdaj poprej, ker je duhovnik predvsem dušni pastir in ker ve, da bo vsaj na tem polju enakopraven.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Št. Vid. Delavstvo v tovarni »Stora d. d.« v Št. Vidu nad Ljubljano je dosedaj v javnosti molčalo, ker je upalo, da bodo neštevilni utemeljeni klici po zboljšanju gmotnega položaja vendar le omeščali srca gospodov upravnikov in da se bo dalo mirnim potom zboljšati gmotni položaj delavstva. Dolgo je čakalo delavstvo! Gospodje pa so imeli dosti časa in prilike, da bi pokazali vsaj trohico dobre volje za pravično ureditev razmer v tovarni. Toda delavstvo se je varalo. Delavstvo z zadovoljstvom gleda, kako raste in se razvija podjetje, še bolj z zadovoljstvom pa bi gledalo napredek podjetja tedaj, ko bi od tega dobilo tudi svoj pravični del, to se pravi, tako plačilo, ki bi odgovarjalo poštenemu delu. Delavstvo danes ni več slepo! Vidi, kako se dela, ve tudi, da tovarna svoje izdelke redno razpečava na trg, ve pa tudi, da ima podjetje ogromne dobičke, ki niso zasluga podjetja samega pač pa v prvi vrsti delavstva, ki za zelo nizke plače pridno in zvesto vrši svoje delo. In če pogledamo razvoj te tovarne, potem nas spominja na marsikaj. One delavke, ki so ob rojstvu te tovarne takorekoč za par krajcarjev veliko žrtvovali, niso poznale delovnega časa, ne jutra, ne noči. Pridno so hodile na delo v upanju, da bo za žrtvami prišlo tudi plačilo. Varale so se, kajti podjetje je rastlo in še raste. Tisti pa, ki so k temu največ pripomogli, gledajo s strahom v bodočnost, ker največkrat nimajo najpotrebnejšega vsakdanjega kruha. Delavstvo je vsekako upravičenega mnenja, da naj se gospodje brigajo ne le za čim večji profit podjetja, temveč tudi za blagostanje delavstva, od katerega je nazadnje odvisno tudi podjetje. Za tokrat naj to zadostuje, če pa bo potrebno, se bomo pa k stvari še povrnili.

Flisek Viktor:

Viničar Dore.

Čamer oddaja viničarijo. Dore je odpovedan. Pozabilo se je, kaj je bil on hiši. Zenine prošnje ne pomagajo pri možu. Umakniti se mora. Starec okleva, noče verjeti. Gabrijel pripelje kupca, mu razkazuje vinograde in se pogajajo za ceno. Gresta v viničarijo. Dore ni sam. Pohabljen hčer ima in sivo ženo, ki že dolgo prosi smrti. Nič nimajo. Borna oprava je v izbi, ter očrnel Kristus v kotu, katerega so upali in verovali. Boren venec mu je obkročila grbavka, da mu zakriva trpeči obraz. V ta kot so se zatekali vsi trije in razlagali Njemu svoje težave. In zdaj bi morali proč? ... Ne iz tega kotal! ...

»Dore, saj veš!«

»Gabrijel nikar!« se trese Dore.

»Nad nami vsemi je Bog! Ne preganjaj nas!« V viničariji nastane jok, da zabode Čamra.

»Čez štirinajst dni,« hrumi.

»Bodi človek!« se ga oprime Dore.

Čamer sune starca, da omahne in se komaj ujame za postelj. Doreta speče. V njem raste jeza, pa pogleda v kot in se premaga. Gabrijel gre iz hiše, za njim se opoteka viničar. Zunaj se oprijemlje sten kot bi hotel objeti hišo. Star omet se lušči, ko praska po zidu. »Ne od tod!« joka. Ves je kuštrav, nesrečen in žalosten ...

Po bregu stopa Gabrijel in se norčuje iz starca. »Predober sem,« pripoveduje tovarišu.

V slučaju pa, da se briga duhovnik le za pridobivanje premoženja ali pa le za tako zvane boljše kroge, je zupanjanje delavca do duhovnika globoko pretreseno.

Reči moramo, da je veren delavec na verskem polju popolnoma zanesljiv. Vsa poročila brez izjeme pa zahtevajo, da bi zavzela cerkev ostrejšje in jasnejše stališče napram socialnim vprašanjem sedanjosti. Tozadevne izjave episkopata in duhovščine se podudarjajo med delavstvom s posebnim ponosom.

Enodnevna delna stavka v tovarni verig d. d. v Lescah. Ravnateljstvo tovarne verig v Lescah, je v soboto 4. t. m. popoldne obvestilo delavstvo, da znižuje z dnem 5. t. m. akordne plače v rezilnici. Znižanje bi varijiralo okrog 25 odstotkov. S tem je podjetje prekršilo kolektivno pogodbo z leta 1922., katero bi moralo prej odpovedati in pozvati v podjetju obstoječi strokovni organizaciji delavstva, odnočno zaupnike, kar pa podjetje ni storilo. Ako bi se delovni pogoji tako izpremenili, bi bilo prikrajšanih 14 delavcev. V ponedeljek je došlo vse delavstvo na delo kot običajno, a v rezilnici se je izvajala pasivna resistenca, ker prizadeti niso hoteli delati pod novimi pogoji, posebej še z ozirom na postopanje ravnateljstva. Ob 9. uri so bil zaupniki pozvani na razgovor, ki je pa ostal brez pozitivnega rezultata, ker je podjetje vztrajalo na svojem stališču, odnosno ga spreminilo v toliko, da bi se boljše akordno delo sploh opustilo oziroma bi se odpuštila dva delavca in na izpraznjena mesta bi se sprejeli dve novi delavki pod novimi slabšimi pogoji. Ker zaupniki niso mogli na to pristati, je stopilo 24 delavcev takoj v stavko, nakar je ravnateljstvo še odpustilo 4 delavce, ki niso hoteli pasti v hrbet svojim tovarišem. Na lice mesta se je takoj podal gl. tajnik J. S. Z. tov. Gajšek, z namenom poravnati spor. Ob 5. uri zvečer se je vršil shod vsega delavstva, ki je enodušno izjavilo svojo popolno solidarnost z izprtimi. Delavska tajnika Gajšek in Urankar sta se zvečer podala z zaupniki k ravnateljstvu, da skušata še enkrat preprečiti skrajne konsekvence delavstva. Vršila so se pogajanja, med katerimi je prišlo do ostrega nastopa med gl. tajnikom Gajškom in gosp. ravnateljem Hinkom. Sklep je bil, da se je s tokom upostavitve normalno stanje na obeh straneh, v četrtek pa se vrše ponovna pogajanja za končni sporazum.

Kdo bi se upiral županu. Doreta selijo. Na en sam voz nameče vso leseno črvovino. Gabrijel je dal hlapce, da so izpraznili. Ljudje mrmrajo, ko vidijo Čamrov napuh. Dore molči. Tja v kot sede, podpira glavo in noče proč. Noč je, on še sedi, molj in gleda skozi temo v Njega, ki je bil rojen na otepu slame, preganjan in križan. Doretu doteka ura ... Zaspil! ...

Čamer se je ujel. Njegov židovski kupec Aron Weiss, je bežal v Grčijo. Gabrijel divja. Kmetje ga držijo za plačila. Župan propada, grunt mu kosajo. Išče prijateljev. Povsod se zateka, pa mu vsak odpove. Pustijo ga, da se potaplja.

Za grunt je dražba. Komaj bo vse preseglo dolgove. Deset sosedov pretika po dvorišču, ocenjuje vozove in živino. Za dolgo njivo se pulli pol vasi, da nazadnje preplačajo. Vse gre od stare podkve do visoke hiše, le za viničarijo se ne oglašajo. V nji je umrl Dore. Sodišče naganja in ponuja, pa kmetje ne marajo zanjo. Ostala je Čamru, okoli in okoli pa trak zemlje, da se ne more po svojem stegniti ...

Čamer ni več gospod. Živi v viničariji in hodi na dnino. Revna streha pušča dež, in veter prede po izbi. Križ še visi v kotu, na njem tesarjev sin, raztepen in krvav ter reven kot štiridesettisoč viničarskih družin, katerih življenje je temno kot starca Doreta, pravica pa svetla kot božje solnce ...

(Konec.)

Zveza papirniškega delavstva.

Občni zbor Zveze papirniškega delavstva se je vršil v nedeljo 5. decembra ob 8 zjutraj v kleti I. del. kons. društva na Kongresnem trgu v Ljubljani. Občnega zbora se je udeležilo 16 zastopnikov obeh skupin, ki so se vsi zavedali pomena občnega zbora in z veliko pazljivostjo sledili raznim poročilom. Občni zbor je iztvoril tov. Ivan Peternel iz Preske. V govoru je pozdravil vse navzoče, opisal delo Zveze v minulem letu in prosil vse zaupnike, da gredo s podvojenimi silami na delo za procvit svoje lastne organizacije. Tov. Srečko Žumer, ki se je kot zastopnik JSZ udeležil občnega zbora, je opozoril vse navzoče na važnost organizacije, kar so papirničarji lahko sami spoznali posebno v zadnjem času, ko vodstvo hoče na vsak način uveljaviti delovni red brez pristanka delavskih zaupnikov. Pomen organizacije in njena moč se bo pa preizkusila v bodočem letu, ko bo celokupna industrija skušala znižati delavske plače. Nadalje je tov. Žumer pojasnil stanje JSZ, stanje našega glasila »Pravice« in pozival navzoče, da delajo z vsemi močmi za procvit našega delavskega pokreta, bodisi v organizaciji, bodisi za časopisje. K besedi se je oglašil tudi tov. A. Marinček, ki je v lepem govoru poudaril nujnost organizacije, kajti brez nje ne bo doseglo delavstvo ničesar, pač pa bo ostalo samo predmet izkoriščanja delodajalcev. Dokler se delavstvo ne bo oklenilo svoje organizacije, toliko časa ne more govoriti o kakih boljših časih. — Nato se je prešlo na dnevni red. Poročilom odbornikov so zastopniki sledili z veliko pozornostjo in s stvarno debato očitavali delo Zveze v bodočem letu, kar je dalo vtis, da bo organizacija papirničarjev vestno vršila svoje naloge v bodočnosti in v popolnem soglasju branila pravice papirniškega delavstva. Po izvolitvi novega odbora se je prešlo na slučajnosti, nakar je tov. Peternel s ponovnim pozivom na delo zaključil lepo uspeli in stvarni občni zbor.

Anketa o zdravniški ordinaciji v Goričanah. JSZ je poslala Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev spomenico, s katero je predlagala ureditev vprašanja zdravniških ordinacij v Goričanah in Medvodah na ta način, da se naj vrši zdravniška ordinacija za zavarovance v Goričanah in okolici dvakrat na teden, a ne samo enkrat, kakor se je zadnje čase prakticiralo, in sicer v papirnici v Goričanah. — OUZD je namreč nameraval ukiniti še to edino ordinacijo na teden, tako da bi moralo okrog 700 zavarovancev iz okolice Goričane—Medvode hoditi k zdravniku v Šent Vid pri Ljubljani, in to nekateri celo po več ur daleč. Ta praksa bi imela lahko slabe posledice, ker bi naj po predlogu OUZD hodil zdravnik trikrat na teden obiskovat težje slučaje v okolihu na dom. Zgodilo bi se lahko, da bi pacienti v takih dneh zastoj hodili k zdravniku v Šent Vid in kdo naj krije stroške za potovanje? Z ozirom na spomenico JSZ je OUZD sklical dne 4. decembra anketo v Goričanah, katere so se udeležili za JSZ glavni tajnik tov. Ivan Gajšek, za OUZD dr. Stane Likar, za Zvezo papirniškega delavstva tov. Iv. Peternel in zaupniki, za papirnico v Goričanah—Medvodah pa dr. Pavlin. G. dr. Likar, ki je vodil anketo, je uvodoma omenjal težak položaj OUZD in navajal vzroke, zakaj hoče urad zmanjšati ordinacije. V debato so posegli dr. Pavlin, Gajšek, dr. Arko, Peternel in drugi, ki so vsi pobijali stališče OUZD iz stvarnih razlogov, ki so v interesu delavstva in OUZD. — Sprejelo se je končno stališče, da se naj vršita dve zdravniški ordinaciji na teden v Goričanah. Rešitev te zadeve je sedaj odvisna od OUZD, od katere upamo, da bo upošteval upravičeno zahtevo delavstva in podjetja, ker delavsko zavarovanje je namenjeno delavstvu.

=====

Zahtevajte »PRAVICO« po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih

=====

Političen pregled.

Doma.

V naši notranji politiki je nastal v terek nenaden preokret. Najpreje je v ponedeljek zvečer odstopil zunanji minister dr. Ninčič, v terek pa celokupna vlada. Kralj je ostavko sprejel in poveril sestavo nove vlade zopet Nikoli Uzunoviču, ki naj sestavi za delo sposobno vlado.

Po dolgih in dolgih mesecih je stopil pred radikalni klub njegov načelnik Nikola Pašič. Pustil si je od kluba dati svobodne roke, da bi na ta način dobil od kralja mandat za sestavo vlade. Celo Marko Trifkovič, skupščinski predsednik je kralju priporočil, da bi poveril sestavo vlade Nikoli Pašiču. Kljub vsemu pričakovanju se je kralj odločil za Uzunoviča in mu poveril sestavo nove vlade.

Nikola Uzunovič je povabil na sodelovanje Davidoviča z demokratskim klubom in muslimanskim klubom, ki sta združena v Demokratski zajednici. Ta je ponudbo sprejel, zahteval pa je, da ne smejo v vlado Pribičević, nekateri radikali in Pucelj.

Do te krize je zopet prišlo popolnoma izven parlamenta in je potek krize neparlamentaren. Radičevci so zleteli iz vlade. Pašič se je v klubu izjavil proti njim, ker sodelovanje z njimi ni mogoče. Nenaдна vladna kriza jih je silno presenetila. Kakor vse kaže, bodo morali v opozicijo, v kateri bo njih položaj zelo težaven.

Posebnost preteklega tedna je tudi pobotanje Nastasa Petroviča s Pašičem. Ako bi Pašič dobil v roke državno krmilo, bi imel Nastas Petrovič veliko vlogo in bi najbrže dobil portfelj notranjega ministrstva. V sedanjosti Uzunovič-Davidovičevi vladi bo zasel dolgoletno Ninčičevo mesto dr. Voja Marinkovič. Davidovičev poslanec. Ali bo v tej vladi še morda kaka druga stranka, dosedaj o tem še ni bilo pogajanj.

Drugod.

V Italiji so strašne razmere. Mussolini vidi povsod proti sebi sovražnike in se bori proti njim s preganjanji, zapiranjimi in izganjanji. — Italijanska diplomacija slavi nov triumf. Z Albanijo je sklenila Italija prijateljsko pogodbo, ki pa je v bistvu le zaščita Italije nad Albanijo. Poleg tega je sklenila Albanija z Italijo tudi tajno vojaško pogodbo, po kateri bi Italija ščitila vlado Ahmed beg Zoga.

Slovaška ljudska stranka je vstopila v vlado. Obenem z njimi so se približali vladi tudi Nemci. — V deželi večnih revolucij in nemirov na Kitajskem so zopet izbruhnili spori in štrajki. V mnogih krajih so nastali upori. — Nemški parlament je sprejel zakon proti umazanemu tisku. — Turška vlada je z zakonom uvedla latinico namesto neokretne arabske pisave. — Na Danskem so se vršile volitve. Desnica bo imela 76 poslancev, levica 69. Dosedanja socialistična vlada je odstopila. — V kratkem bo imel zasedanje Svet družstva narodov, ki se bo bavil s pomiritvijo Francije z Nemčijo. Razentega se bo bavil z raznimi manj pomembnimi vprašanji. — Švicarski narodni svet se sestal k volitvi predsednika republike. Za predsednika je bil izvoljen vodja radikalne stranke.

Zakon proti terorju.

Teror je bil vedno priljubljeno social-demokrasko orožje. Čim večja je njihova moč, tem brutalnejša prisilna sredstva. To velja povsod, kjer nastopa social. demokracija, posebno še za Avstrijo. Tudi pri nas se še taki in podobni slučajji teroriziranja dogajajo, da namreč zavedni naši somišljeniki radi pritiska terorja od koderkoli že enostavno ne morejo ravnati tako, kot oni sami hočejo. Znano nam je več slučajev. V Avstriji pa so se do zadnjega časa godile v tem oziru naravnost gnusne stvari, razvijal tako brutalen teror, samo, da bi se delavstvo prisililo, da vstopi ali pa ostane v socialističnih strokovnih organizacijah. Razni voditelji krščanskih strokovnih organizacij v Avstriji, ki nastopajo tudi kot politične osebnosti,

so stavili predlog, da se sestavi zakon za zaščito svobode zbiranja in proti organizacijskemu terorju. Predlog so podpirale tudi druge stranke. Zakonski načrt vsebuje med drugimi sedemdeset odstavek: Prvi govori o teroriziranju podrejenih oseb od nadrejenih. Ako se prizadetemu pri tem godi škoda, ali da se mu le grozi, je krivec poleg drugega kaznovan tudi radi nasilnosti. Stavka ali izprtje se v zmislu prejšnjega smatra za pregrešek le, ako izvira iz konfesijonelnih in političnih motivov ali iz motiva pripadnosti h kakoli nasprotni organizaciji. Taka nasilnost se kaznuje z 1—6 mesecev ječe. V posebno težkih slučajih in ako je pregrešek dosegel svoj cilj ter tako prizadetega težko oškodoval, se ječa lahko podaljša do enega leta. Ako je nastala vsled takega kaznjivega dejanja prizadetemu večja škoda na premoženju, se krivec na zahtevo prizadetega po privatnem pravu lahko obsodi tudi na denarno kazen do višine 5000 šilingov. To pa drži tudi v slučaju, ako se krivcu po splošnem kaznivem pravu prisodi kaka večja kazen od te.

Načrt se glasi tako, da ga bodo vsi dobro misleči pač akceptirali. Toda social-demokratje so v avstrijskem parlamentu pokazali, da bodo izvajali najostrejšo opozicijo — obstrukcijo.

Izjavljajo namreč ironično, da bodo vsako redno parlamentarno delo onemogočevali toliko časa, dokler bo stal ta predlog na dnevnem redu. Kajti dobro vedo, da bi z garancijo svobode pripadnosti k organizaciji in s kaznovanjem terorizma prenehala tudi njihova moč v strokovnih organizacijah. Tudi za gospode velja pregovor: sila hodi pred pravico. — O stvari upamo, da bomo še poročali.

Vsem tovarišem in prijateljem!

Z urnimi koraki se bližamo novemu letu. Zadnji mesec porabijo vsi časopisi za čim večjo agitacijo za razširjenje. Vse stranke in organizacije porabijo vsako priliko, razširjajo letake, okrožnice in pošiljajo agitatorje od hiše do hiše, da si pridobijo čim več novih naročnikov.

Z naročniki pa raste vpliv časopisa, potom njega pa tudi moč stranke in organizacije, katero zastopa njen časopis.

Kaj pa z našo »Pravico«? Brez lastnega časopisa nam je onemogočeno naše krščansko socialistično gibanje. Ni pa zadosti, da naše gibanje samo živi, ampak mora se razširiti in prodreti do slehernega krščanskega delavca, do zadnjega, ki si s svojim težkim delom služi svoj vsakdanji kruh. Vse, prav vse, moramo dobiti v naš krog, kajti šele potem bo naše gibanje rodilo uspehe v korist vseh delovnih slojev. Da se nam bodo pa res vsi ti pridružili, treba, da redno čitajo našo »Pravico«, da se seznanijo z našim delom in spoznajo pomen delavske organizacije.

Zato prosimo vse naše tovariše in prijatelje, da porabijo čas do novega leta za čim večje razširjenje našega glasila »Pravice« in poskrbijo, da bo redno zahajala v vsako delavsko hišo in v vsak javen lokal, kjer se shajajo naši delavci.

Na delo za našo »Pravico«!

Tedenske novice.

Tovariš dr. Gosar je interveniral pri ministru za šume in rude v zadevi odloka proti D. Z. in zahteval takojšnjo ukinitvev protizakonitega odloka. O uspehu bomo poročali.

Katoliška zveza nizozemskih delavcev, ki zastopa 110.000 delavcev, je na svojem zborovanju na podlagi papeške enciklike z ozirom na stališče mehikanske vlade napram katoliški cerkvi te dežele obsodila vsak napad na svobodo in pravico ljudstva in posebno vsako zatiranje verske svobode. Izjavlja, da bo papežev apel na javno mnenje z vsemi močmi podpirala in sklone to svojo izjavo objaviti v vsem katoliškem časopisju na svetu.

Tržič — mesto, Trbovlje — trg. Kralj Aleksander je na državni praz-

nik 1. t. m. podpisal ukaz, po katerem se Tržič povzdigne v mesto. Z istim ukazom je vaška občina Trbovlje kot največji industrijski kraj Slovenije povzdignjena v trg.

Orehov, jabolk in potice deli otrokom Nikolaj, še starim razvedri se lice, ko se nataka »Budhha« čaj!

Revizija pravilnika za zaposlitev tujih državljanov. Te dni se sestane v ministrstvu za socialno politiko komisija, ki ima nalogo, da izvrši znatno revizijo omenjenega pravilnika, ki je omogočal, da so inozemci spodrinili domače moči in da se je na ta način socialno življenje pri nas zelo poslabšalo. Revizija se bo izvršila v tem smislu, da bo spremenjeni pravilnik preprečil zaposlitev takih tujih moči, ki jih imamo doma na razpolago.

Podražen sladkor. Z današnjim dnevom se je podražil sladkor v detajlni prodaji za 50 p pri kilogramu. Čudno! Rado se govori o padanju draginje in za novo leto se menda pripravlja splošno znižanje delavskih plač. Zadeva o znižanju plač bo pa skoraj gotovo bolj počasi napredovala, kakor si predstavljajo to gotovi krogi, katerim podražanje sladkorja za 50 p pri kilogramu ne dela posebne skrbi. Dandanes je pa veliko število ljudi, ki se jim tudi ta podražitev pri že itak težki borbi za življenje zelo pozna.

Skupina ljubljanskih mestnih delavcev je imela svoj redni sestanek 3. t. m. v Konzumu. Sestanek je bil zelo dobro obiskan. Vendarle so se odprle oči delavstvu, da brez organizacije ni uspeha. Tovaršij na delo, za našo organizacijo! Vsi do zadnjega pridite in se organizirajte, da nastopimo enkrat skupno za svoje pravice.

Nesreča z bencinom. V Trzinu so pri posestniku Mihi Sršenu pripravljali mast za mazanje parketov. 16letni domači sin se je pri tem preveč približal z lučjo bencinu, ki se je pri tem vnel. Nastala je eksplozija, katere žrtve so bili: 58letna gospodinja Terezija, sin Miha in 63letni gospodar. Gospodinja se je vnela obleka, toda istotako opečeni Sršen je imel toliko prisotnosti duha, da je ženo vrgel v mimo hiše tekočo vodo in tako obleko pogasil. Kljub temu pa je zelo nevarno opečena. Nevarnost, da prične goriti hiša, so sosedje s požrtvovalnim delom odstranili. Vsi trije ranjenci se nahajajo sedaj v ljubljanski bolnici.

Težki tisočaki gredo za zdravila, pa še je vse bolno. Že pri otrocih se začne: zaostalost v rasti, bledolichnost, da celo nervoznost so vsakdanji pojavi. Kje so vzroki? Pri otrocih morejo biti predvsem v neradni prehrani. Ali jim ne dajete pogosto strupov? Kaj dobijo Vaši otroci za zajutrek, za južino? Ali veste, da je prava kava strup? Ali poznate Žiko? Ali Vam je znano, da otroci, ki pijejo Žiko, ne poznajo bledice, da so zdravi kakor dren?

Težka nesreča. Na Dobrni v Trbovljah se je težko ponesrečil delavec Grosič, okoli 50 let star, doma iz Hrvaške. Prišel je predčasno na odkop, kjer se je isti dan streljalo. Iz neke mine se je še kadilo. Mislili so, da gori samo smodnik in da je netilna vrstica že zgorela; kar počasi mina, vrže Grosiča obenem z materialom v zrak in ga nato pokoplje pod seboj. Težko ranjenega so prenesli v bolnico.

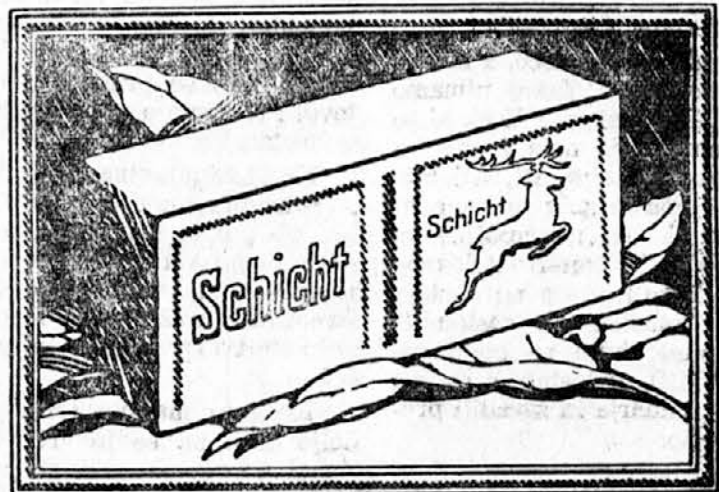
Avtomobil zadel v voz. Na Dunajski cesti pri artilerijski vojašnici v Ljubljani je v petek zvečer zadel avtomobil v voz Franca Javornika, posestnika iz Ježice, ki se je ob sunku popolnoma razbil. Težje notranje poškodbe je dobil voznik, ki so ga morali prepeljati z rešilnim avtom v bolnišnico. Poškodovan je po nogah tudi konj, dočim je bil avto le malo prizadet. Nesreča se je pripetila vsled tega, ker je šofer ugasnil na avtomobilu oba žarometi in pustil goriti le navadne svetiljke, tako da ni opazil bližajočega se voza.

Prijet morilec. Dne 6. junija 1924 je na Golici nad Jesenicami zabodel Matevž Lederer jugoslovanskega finančnega stražnika Brinška, kateri je kljub takojšnji pomoči umrl. Lederer je po storjenem dejanju s tihotapskim blagom kljub nožni protezi izginil pred zasledovalci v Avstrijo. Po več

možno je, da so nekatera mila dobra Boljše, kakor Schicht-ovo, ni niti eno. Najboljše je edino

Schichtovo milo

znamka „JELEN“.

Kupujte le najboljše milo! Pri uporabi se izkaže, da je najcenejše.

Bodite previdni, ako Vam ponujajo druga mila kot „ravno tako dobra, kakor Schicht-ovo“.

Za najboljšo kakovost jamčita le

ime **SCHICHT** in znamka „JELEN“.

mesecih so ga našli v celovski okolici pri nekem kmetu in ga aretirali. Dobil je tri leta zopora. Kazen si je pa vsled raznih prostovoljnih poostretev v zaporu zmanjšal na eno leto in sedaj je bil poslan jugoslovanskim oblastem, ki ga bodo še enkrat sodile radi umora v službi se nahajajočega državnega organa. Momentano se Lederer nahaja v bolnici.

Pri pranju utonila. V Sodišnicah v Prekmurju je v potoku Mokuš prala perilo 17letna Marija Kerec. Pri pranju se je dekle onesvestilo, padlo v potok in utonilo. Ker je le predolgo ni bilo domov, so jo šli starši iskat. Našli so jo v potoku mrtvo.

Roparski napad. Zalostne razmere so nastopile. Javna varnost se zelo zmanjšuje, množe pa se drzni roparski napadi in to v najbolj obljudenih mestnih okrajih. Skoro bomo imeli pri nas čikaške razmere, kjer banditi pri belem dnevu ropajo in morijo ljudi, policija pa je proti njim brez moči. Ni ga skoraj dneva, da ne bi naša policijska kronika beležila kakega drznega roparskega napada, zdaj tu, zdaj tam. Vedno in vedno se ponavljajo vesti: rop, umor, tatvina. S takimi kriminali bi lahko napolnili dnevno cele kolone v časopisih. Treba bo zato misliti, kako bi se temu odpomoglo, dokler še ni vse prepozno in se ta roparska zalega še ni preveč razmnožila. Tako se je te dni zopet pripetil v Zagrebu slučaj, da sta prišla dva mladeniča v stanovanje mesarja Tomince, naperila nanj in na ženo revolverje in zahtevala denar. Dobila sta 40.000 dinarjev, nakar sta nemoteno odšla. Seveda ju policija išče, a če ju bo dobila, je drugo vprašanje. Rečemo pa to: Dokler se bo vršilo oboroževanje sumljivih ljudi z vednostjo gotovih oseb, toliko časa ne bo boljše. Poštenim ljudem seveda ni za orožje, ker ga nimajo za kaj rabiti, zato pa se z njim okoriščajo drugi. Kam bo pa to privedlo, si vsak lahko misli.

Izjava. Podpisani Ludvik Pečar, strugar, zaposlen pri Strojnih tovarnah v Ljubljani, sem dne 1. decembra t. l. med opoldanskim odmorom žalil zaupnike Saveza Metalških radnika Jugoslavije, rekoč, da so podkupljeni od vodstva tovarne za kar nimam nikakih dokazov. Izjavljam, da to ni res in prosim, naj mi zaupniški zbor S. M. R. J. oprostí ter se zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. — Pečar Ludvik.

Inserirajte v „Pravici“!

Dopisi.

Ljubljana. Ljubljansko mestno delavstvo je narodni praznik različno praznovalo. Čeprav je g. komisar dal nalog, da se mora mestnim delavcem izplačati narodni praznik, se še vedno dobi kak uradnik, ki temu ukazu nasprotuje. Dočim so dobili v elektrarni in plinarni vsi delavci brez razlike izplačan praznik, so pri cestnem nadzorstvu dobili le stalni delavci, nestalni pa ne. Istotako so morali na mestni pristavi delavci delati vsak dan eno uro preko delovnega časa, da so zadostili praznovanju 1. izgleda kaj čudno. Nerazumljivo je, decembra. To različno postopanje da bi mogel že vsakdo kratiti delavcem pravice, katere jim pripadejo po tistem redu, katerega je moral vsak podpisati.

Tržič. Usnjarstvo v Tržiču se zopet nekoliko poživlja. V obratu sta dva podjetja in sicer Peharčeva usnjarija, kjer je imela v najem doslej prostore Čevljarska in gospodarska zadruga, ki pa se nahaja sedaj v likvidaciji in je prepustila obrat g. Jožefu Toporišu, bivšemu delovodji usnjarske tovarne Karel B. Mally. Zaposluje štiri delavce in upati je, da se v kratkem razvije v večje podjetje. — Tudi g. Karl Polak je pričel z štirimi ljudmi v svojem obratu. Ta pa bi v svojem obratu lahko zaposlil 30 do 40 delavcev. Samo podjetnosti manjka! — V nekdanji usnjarni Stanislava Polaka, kjer je imela družba »Tovus« svoje prostore, pa baje prične zopet z delom g. A. Jelenc. Tako se usnjarskemu delavstvu morda bližajo boljši časi. — Od g. Klofutarja je kupila predilnica že dve hiši in tovarno za čevlje. Tovarno so preuredili v stanovanjsko hišo, v kateri ima stanovanje osem strank in trideset deklet ima še poleg dekliškega doma prosto stanovanje v nekdanji čevljarski tovarni. — V nedeljo 28. novembra se je na novo preuredila gostilna pri »Jošku«. Ustanovila se je tudi delavska in uradniška kuhinja. Gostilniški prostori pa so obenem tudi čitalnica, kjer so na razpolago vsi naši časopisi. Podjetje je popolnoma v naših rokah, kar nasprotnike silno boli. Prizadevajo se na vse načine kako bi nam škodovali. Našemu delavstvu pa priporočamo, da obiskuje le naše gostilne, seveda pa ne v preobilni meri.

Huda jama. Mokri jesenski dnevi so tu in s strahom se bližamo zimi.

Zakaj? V našem rudniku je mnogo krajev mokrih in to zlasti včasih, ko stalno dežuje predere voda v mnogih krajih razne plasti in premog in lije po progah in odkopih. In tako mora rudar moker v zimskem mrazu po eno uro, da nekateri celo po dve uri hoditi do doma. Vsak naj si predstavlja, kako vpliva na rudarjevo zdravje, če na njem zmrzne obleka. In ni čuda, če je zlasti pozimi mnogo bolnih, da se iščejo simulant, ker ima bolniška blagajne velike izdatke. Ali se da temu odpomoči? Po drugih revirjih TPD imajo kopalnice, kjer se rudar umije in preobleče, a mokro obleko da posušiti. Zakaj nimamo enake ugodnosti tudi mi? Vsak si jo želi, toda sama želja nam je ne bo prinesla, treba je zahtevati. Ali kdo naj zahteva? Posameznik ne pomeni nič, organizacije se ne upoštevajo. Druga skupina, v katere delokrog spada to, se izgovarja, da ne obstoja več. Tudi tu nima rudar zaslobe. In tako čakamo, kdaj se bodo gospodje pri TPD milostno ozrli na brezpravnega rudarja in zgradili prepotrebno stavbo.

Zagorje ob Savi. Prihodnje dni se naselijo v novo stanovanjsko hišo, ki jo je zgradila družba, stranke. Pri oddaji stanovanj so se dogajale na žalost nerednosti. Gospod, ki ima opraviti z oddajo stanovanj, se je napram rudarjem, ki resnično rabijo stanovanje, izrazil, da rabi iste za boljše ljudi. Sicer smo slutili, da se dogaja s stano-

vanji zloraba, vendar v takšni obliki nismo pričakovali. Smo tudi odločno proti praksi, da se nastani v novo hišo stranke, ki imajo že itak dobra rudniška stanovanja. Umestno je, da dobe prostora tisti, ki tiče po privatnih luknjah. Pripročali bi drugi skupini, da se za zadevo malo pobriga ali pa g. ravnatelj, ki sicer tako rad vse vidi.

Krekova mladina.

V Mostah bo priredila Krekova mladina v nedeljo 12. t. m. ob pol 5 popoldne socialno predavanje, ki ga bo imel g. p. dr. Angelik Tominec. Vsi, ki ste se priglasili, pridite gotovo! Predavanje se bo vršilo v Domu v Mostah.

Krekova mladina Zalog Sp. Kašelj bo priredila v nedeljo, dne 12. decembra ob pol 4. uri popoldne v Ljudskem domu v Dev. Mar. v Polju igro »Kapelica na gori«. Sodeluje društveni tamburaški zbor. Vse prijatelje naše delavske mladine uljudno vabi Odbor.

Krekova madina Jesenice. V nedeljo 5. t. m. se je vršil ustanovni občni zbor naše podružnice. Dolgo smo orali in kopali ledino, končno je vendar prišel čas, da smo stopili v javnost. Odborniki, ki so bili izvoljeni na nedeljskem občnem zboru, bodo fantje na svojem mestu in tudi ostali člani se kot en moč zavedajo, da so Krekovi. — Dopoldne se je vršila »Krekova socialna šola« in je

predaval g. dr. Josip Puntar. Predavanje je bilo zanimivo in so mu navzoči (30) sledili z veliko pazljivostjo. Prihodnje nedeljo se šola nadaljuje. To pot bo predaval tov. Marinček o temi: »Delavska organizacija«. Vsi, ki ste bili zadnjič, pridite tudi v nedeljo. Predavanje se začne ob pol 10.

Krekova mladina Trbovlje. Na svoji zadnji seji je sklenil odbor vpletati redne tedenske sestanke. O potrebi teh se je že mnogo govorilo, a ni nikoli prišlo do uresničenja. S tem večjo pridnostjo se hočemo poprijeti tega sedaj, ker snovi za sestanke imamo dovolj. Sestanki se bodo vršili vsako sredo zvečer ob 6. Prvi se bo vršil v sredo 8. t. m. v prostorih »Strokovne zveze rudarjev«. — Vabimo tudi vse one, ki imajo veselje in resno voljo do koristnega učenja, da posejajo naše sestanke in se nam pridružijo. V nedeljo popoldne ob 4 se prične pri nas »Krekova socialna šola«, ki se bo potem vršila vsako nedeljo popoldne ob isti uri. Predaval bo g. prof. Evgen Jarc.

Za žene in dekleta.

Pranje barvastih vezenin. Vezeno na oblekah, blazinah, odejah, prtih itd. je zelo kočljivo očistiti, ker je malo barv pristnih in se skoro vse ako jih močimo, več ali manj razlezejo po blagu. Treba je torej pri čiščenju potrepeljivosti in previdnosti. Najbolj varno se očistijo takole: Na

dva litra vode raztopi en gram marziljskega mila; v to milnico omoči nekoliko pšeničnih otrobov, ki pa ne smejo biti tako mokri, da teče voda iz njih, temveč samo vlažni. Z otrobi obloži vezenino en centimeter na debelo in tako pusti kakih 10 minut. Potem jih odstrani. Ako je vezenina še umazana, se pranje še enkrat ponovi. Slednjič se vezenina narahlo s suhimi otrobi zbrise. Na ta način se lepo očistijo najbolj kočljive in fine barve brez najmanjše škode. Nikakor se pa ne sme rabi za tako očiščenje milo, katerega snovi so večinoma iz sode, ki obledi barve in jim vzame vso svetlobo in izraz. Svetuje se torej malo vode in milo brez sode.

Za kratek čas.

Odkritesrčnost. Teta reče otroku: »Francelj, ne spravljaj tistega krožnika, saj ni čist.« »Da, teta, čist je, včeraj sem ga čisto polizal.«

Pogojno. Nekdo bi bil rad sprejet v društvo. Predsednik, ki poroča o njem, pravi: »Kaže, da ni ravno napachen človek, ampak dokazati se mu nič ne more.«

Vrednost denarja.

Za 1 dolar dobiš 56.65 Din; za 100 frankov 227 Din; za 100 lir 246 dinarjev; za 100 avstrijskih šilingov 800 Din; za 100 čeških kron 168 Din; za 100 nemških mark 1350 Din.

Pierre L'Ermitte:

6

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

»Izjokajte se... boste potem močnejši... Le plakajte! Toda — pravim vam zopet — tako so delali že vaši predniki pred revolucijo... Ko niso imeli več denarja — kar se jim je primerilo dokaj često — so vtaknili svoj grb v žep in odšli, da ga zopet pozlate z delom, celo z ročnim delom, toda pod drugim imenom. Na ta način so se naselili po Indiji in Kanadi...«

»Krstite me sami,« zašepče dekletu in si briše oči... »Postala bom tako malce vaš otrok...«

»O, po ime ni treba iti predaleč. Imenovali se boste... ah, moj Bog... Marija Durand, to je staro, prav francosko ime. Vam ni preveč neveselno?«

»V položaju, v katerem se nahajam!...«

»No, tedaj pa dovolite duhovnemu, da spregovori par besed mali kristjanki kot ste in ki je davi v svoji stiski prižigala s svojimi zadnjimi soldi svečo pred vznožjem Marije Device. V začetku vašega novega življenja vas bo takoj neprijetno dirnila množica stvari. Stopili boste zdaj v nov svet, svet, ki vam je neznan. Dobe se ondi sijajna bitja, vsa zvesta in vdana. Poznam sobarice, ki so plemenitašnje po duši, in kuharice, ki so svetnice. Ampak — kot si pač sami mislite — so pa tudi drugačne! Kakšno osebo boste našli pri mojih prijateljih? Ne morem vam čisto točno povedati. Kuharico sem videl samo mimogrede. Zdelo se mi je na prvi pogled strašna. Kaj hočete? Pravkar ste zaprli oči, ko ste mi rekli: Sprejemem. Zaprite jih še zanaprej, to se pravi, spreglejte umazanosti, majhne in velike, ki vas bodo skušale zadeti, spletke, izzivanja, ljubosumnost, kot mrgoli v izvestnih kuhinjah. Vršite svojo dolžnost. Stopajte proti svojemu cilju z roko na očeh, razsvetljeni samo s tisto nevidno lučjo vere, ki nadomešča vse in ki potolaži v vsem... Bodite žena z zaprtimi očmi... Me razumete?«

»Da, gospod župnik.«

»Potem pa, kadar vam bo prehudo, me pridite obiskat. Če sem se vam morda zdel spočetka pretud, vidite zdaj, da nisem zloben. Zame ste vi uboga ovčica, ki mi jo zaupa Gospod... Imam vtis, kot da sta vaš oče in vaša mati tukaj... vidita me, slišita me, sodita me... Pred njima vam rečem, Marija Durand: Ne zapustim vas nikdar!«

»Oh, hvala, gospod župnik!«

Nevedoč, kdaj in kako, se je dekletu sklonilo ter poljubilo staremu duhovniku roko, to svečeniško roko, na katero se bo Rozalina opirala in katero ji ne bo, kot je obljubil, nikdar odtegnil.

Četrto poglavje.

Tesnobno in mukopolno je bilo tisto dopoldne, ko se je Rozalina de Cressy napotila proti hiši, v kateri stanujeta Adolf Hughe' in njegova gospa v Auteuilu, prav ob robu Bulonjskega gozda, v ulici, ki spominja s svojo tišino in zelenjem na tiho mičnost lepega podeželskega mesta.

Bilo je to nekako v tistih pomladanskih dneh, ko je v imovitih krajih prestolnice vse posebno sijajno in veselo.

Iz gozda so se vračale jahalke: lica so jim bila vsa roznata od jutranje svežosti.

In Rozalina se je spomnila na rumenorjavo kobilico, ki jo je jezдила nekdanj, in na srečne urice, ko je jahala s svojim bratom čez travnike in lesove tam doli, ter na zakupnike, ki so jo ob prehodu skozi vas lepo pozdravljali.

Mladenke so odhajale z zvezkom not pod pazduho na učno uro h kakemu učitelju.

In Rozalina je premišljevala: Vse te note, ki jih imajo v svojih razkošnih torbah, poznam... preigrala sem jih in prepela...

Prihajali so mimo ljubki otročiči v vozičkih, ki so jih potiskale dojilje ali mlade mamice.

In Rozalini se je stiskalo srce, ko si je govorila: Zame je vse končano!... Nobene nade več na lastno ognjišče ali na otroke!... Nikoli ne bom imela pravice ljubiti... nikoli ne bom ljubljena... Moje življenje je odslej...? Da čistim čevlje, da iztepavam obleko, da strežem pri mizi... A jaz lepa, plemenita in stara dvajset let...!

Nasprotje med tem svetlim pomladanskim dopoldnevom in mrko meglenostjo v njeni duši je bilo tako veliko, da je napravila nehote kretnjo po danem ji navodilu: položila je levico na oči in iztegnila desnico proti strašni bodočnosti, kot da noče videti ničesar več, niti obličja srečnih ljudi.

Preden je torej Rozalina nastopila svoje mesto, je bila žena z zaprtimi očmi.

Naposled je prispela do Hughovih vrat. Bogata hiša iz opeke in rezanega kamna je stala sredi skrbno urejenega vrta, ki ga je obdajala ob ulici visoka mrežnata ograja. Ondi si lahko opazil tiste pariške cvetice, ki so si povsod v prestolnici in v velikih cvetičarnah tako podobne, da skoraj niso več cvetice, ker pač nosijo — brez prostosti in

¹ Izgovori: Ug. — Opomba prevajavca.

nepričakovosti — sijajno in otožno livrejo izvestnega bogastva.

Rozalina ni opazila ničesar od vsega tega. Njene oči so bile odprte, a niso gledale. Čemu tudi?... Imela je nekdanj istotoliko!... Imela boljše in več!...

Vrtar je obrezoval bršljan ob vhodnih vratih. Rozalina de Cressy je postala zdaj smrtnobleda, čuteč, kako ji bije srce v prsih. Bližala se je prvi postaji svojega križevega pota:

»... Moj Oče, ako je mogoče...?«

A ni bilo mogoče, da ne bi morala dvigniti kelih k ustnicam, razen če bi se zgodil čudež.

Nobene pravice ni imela, zanašati se na čudež.

Večkrat je šla mimo mrežnate ograje in se zopet vrnila proti hiši, ne da bi vstopila, kot da vsrkava iz dna prehitro izpraznjene čaše poslednjo kapljico tiste premočne tekočine, ki se imenuje neodvisnost in katere so pijani volkovi v osrčju gozdov in ptica v neskončnosti prostora.

Toda tista ura se je neusmiljeno primikala. Rozalina de Cressy se je zganila kakor na smrt obsojeni:

»Hajdimo!...«

In je šla.

»Oprostite, gospod, ali bi mi mogli povedati, če je gospa Hughova doma?«

Vrtar je dvignil glavo in — sodeč po lični zunanosti, da bo nemara obisk — odgovoril:

»Da, toda predpoldne ne sprejema.«

»Naročeno mi je, da pridem še predpoldne k njej.«

»To je kaj drugega. Pozvonite pri hišnih vratih, pa vam bodo pokazali.«

Rozalina je pozvonila.

Odprl je možak, napol strežaj, napol strojnik, dobrodušen in obrit. Ko pa se je pojavila pred njim zala mladenka, se mu je razširilo obličje v tisto blaženo zadovoljstvo, ki naj bi značilo v izvestnem osredju toliko kot vljudnost.

»Želite, gospodična?«

»Govorila bi rada z gospo Hughovo.«

»Dopoldne, žal, gospa ne sprejema.«

»Morebiti me bo pa le sprejela..., prihajam namreč radi službe za sobarico...«

Oči služabnika so postale čisto okrogle:

»Vi — sobarica?... Dete šentajl!«

In šofer se odmakne nazaj ter ogleduje podrobno in brez sramu njen obraz, obleko, ročno torbico...

SVOJ DOM SI ZIDA

kdor je stalen odjemalec v poslovalnicah našega I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani!

Nad 400.000 Din ali 1.600.000 kron se je izplačalo članom na 3% popustu (dividendi) v poslovnem letu 1925/26.

Ker obstoji zadruga že nad 30 let, lahko vsak sam izračuna, koliko bi utegnili znašati v tej dobi članom napravljeni prilhranki.

Priglasite novih članov sprejemajo vse naše poslovalnice.